

bé a diversos llocs adjacents. «El portal de la *Boatella*, hui forn de la Pilòta», M. Gadea (*T. del Xè* I, 324). Extensament en tractà Rodrigo Pertegàs des dels punts de vista urbà i històric. «Comprendia dicha zona des de la puerta de la ciudad, que también se llamaba de la *Boatella* (en la calle de San Vicente) siguiendo por las de Quart, Escuelapía y Hospital, hasta salir --- al punto de partida --- cruzada por caminos que conducían a Ruçafa, a S. Vicente de la Roqueta, donde estaba la iglesia y barrio cristianos, y al caserío àrabe llamado de la *Boatella*, que se extendía alrededor de una mezquita ---» SSiv. 150.

En el *Rpt.*, figura, en efecte, també en la forma *Boatella*, com el nom d'una pda. del terme (p. 275), i sobretot, del portal *Boatella* 230, 233, 239, 243, *Boatella* 170, 177, *Bouatella* 215; i també s'hi parla de dues portes de *Boatella* 325, 328; ja s'hi esmenta una església de *Boatella* 325; i el cementiri de *La Boatella* 231, vora el camí de *Ruçafa* (338).

El portal donà gran joc durant el setge de les nostres forces nacionals. Diu el rei: «--- les ciutats assetjaven València tot en torn --- e la ciutat que més s'acostà en la albergada fo Barcelona; e haguem acort de cal par la assetjaríem, car deyen tots los demés que més valia lo seti a la *Boatela*, e Nós dixem, contra aquells --- que Nós la poríem assetiar en tan bon loch que --- que si paràvem los ginys endret la porta, pus leu porien exir a éls los sarraïns e metre foch --- e quar aquest loch es pus luny de la lur porta, no-y osaran exir, --- a la vora no havia porta, de la *Boatela* tro a la Xerea; l'altra, car la vila venia aquí de punta, e quan vingués que hom volgués cavar a la *Boatela* ni al mur, no-u poria hom deffendre de les torres car lo mur venia aquí hon hom hauria la batayla e exia més enfora que l'altre mur de la vila» (ed. Ag., p. 302.8, § 261); en lloc de *Boatela* de l'ed. Ag., la ed. de Val. 1557 (no menys bona) posa aquí *barbacana*: coincidien, doncs, aquest portal i la *barbacana*.

Segueix: «La terça, que si la ost se mudàs a la *Boatela*, porien exir los de la vila, a cavall, al pertreyt que venria de la mar a la ost», § 262: «--- que no fayem neguna re? E Nós dixem-li que sí fariem, que venria nostra ost, e combatriem la *Buatela*; e en tant fo-n vengut un trabuquet que havíem a Tortosa --- e puys passaren los hòmens armats a la *barbacana* ---» (p. 303. 3); i segueix parlant de la *barbacana* i d'aquests catalans que hi havien pogut saltar a dins: evidentment pel costat del portal de la *Boatella*. Així va ja progressant l'atac contra el fort recinte amurallat.

Els «richs hòmens» —impacients, però, per asaltar per sorpresa i poder-se lliurar al barreig i pillatge— «don Pero Corneyl e don Exemén d'Orrea acordaren-se que combatessen la torra que és a la porta de la *Boatela*, en la carrera de Sent Vicent: e d'açò cubriren-se de Nós e de tots los altres ---». A tot això, aquell costat ja començava a estar madur, amb infantaria nostra parapetada entremig de les dues línies del recinte amurallat, car en això és en el que consistia una *barbacana*. I els desafortats i àvids *ricos hombres* esperen entrar en la ciutat de cop i volta, i passar ja

al barreig, al pillatge despiadat, sense els miraments d'En Jaume. Però «ab lo poder que hi exí d'aquells de la vila --- no la pogren pendre, e hagren-se-n a tornar» (§ 267, p. 306.1f). «E Nós dixem-los --- començar tan gran ardit meyns de conseyl de Nós e dels nobles, estava fort bé can los n'avía pres tan mal» (§ 267, p. 306.1f).

És sabut com la paciència i mètode del Rei acabà per forçar Çahen a una capitulació, amb clemència per als béns i les vides familiars dels vençuts.

La *Boatella* segueix essent anomenada ja d'antic en la València redimida. El 1361 es concedeix a la ciutat de Val. que tingui mercat cada dijous, situant-lo en el carrer Nou, vora el portal de *La Boatella*, i estenent-se des «dels Banys d'En Polo fins al convent de Penitents» (MtzFdo. *DocValACA* I, 1039), «--- el portal de *La Boatella* de València ---» (ib. I, 1039).

Però el nom ja venia d'abans de la Conquesta; car el moro valencià Aben al-Abbar ja cita el portal de la ciutat de València, en lletres àr. *buy(a)àlla*. Però com Simonet explica, en recollir-ho en el seu *Glosario* --- *Mozàrabe*, p. 57, això no és àrabe: perquè tota l'estructura del mot «parece extraña al àrabe» (també J. Ribera, *Dis. y opúsculos* II, 261);¹ en la qual cosa coincidim Steiger (*Contr.* 154) i tots.

També Simonet ve a precisar l'origen posant-hi al costat *buyâta*: car si el moro valencià escriví allò, el cordovès Aben-Hayan va usar aquest mot amb el sentit de «boum còpia vel grex»; i ell mateix ja li assenyala els homòlegs en les nostres llengües, cat. *bovada*, cast. *boyada*, port. *boiada*, i el NL diminutiu cast. *Bobadilla*, b. ll. cast. *Bobatella*. Es tracta, en efecte del tipus toponímic cast. *Bobadilla*, ast-gall. i port. *Bovadela*, estudiat i exemplificat abundantment per Mz. Pi., *Orig.* 1439, *Orig.* 2, §§ 27.4, 90.2, 103.2. Derivat, doncs, del ll. BOS, BOVIS 'animal boví: vaca, bou etc.'.

El que restava enlaire, però, és la justificació semàntica. Perquè no ens deixem arrossegat per l'aparença, postulant a priori, com feren Pertegàs i SSiv., que fos el nom de «fèrtils huertas --- que la abundancia de pastos atrajese --- a los ganados --- terreno destinado al pasto, vano ---». Pobres, unes hortes devastades pel bestiar! No. Que el nom es vagi estendre a una pda. adjacent com hem vist en un sol dels tretze pasatges que hem citat del *Rept.*, no remou el fet que en tot i sempre es tracti de la vora del portal: el portal a què s'arriba l'església (i la mesquita o un cementiri); i per damunt de tot, és el portal fortificat, com ho posa de relleu tothom; des d'Abenlabbar a Ribera, SSiv., Pertegàs i MGadea.

En primer lloc l'explícita descripció de Jaume I, amb la seva peripècia, que no ens parla més que del portal, ens mostra que era al costat de la *barbacana*, i donant accés a aquest espai, on els assetjats mantenien les vaques i bous per resistir la fam de l'encerclament: *bâb al-baqâr*, àr. vg. *b-al-baqâra*, 'la porta del vacum', on el bestiar encara descansava i menjava: farratge i fins potser alguns feixos i brins d'herbam tendre. I veg. la demostració d'aquesta etim. meva en el *DECat* i ja al *DCEC*, i particularment, en aquell,